

▣ *Azərbaycan kinosunun 118 yaşı tamam olur. Milli kino sənətimizin tarixi 1898-ci il avqustun 2-dən başlayır. Lümyer qardaşları 1896-cı ildə Parisdə ilk filmi nümayiş etdirdikdən iki il sonra, 1898-ci ildə fotoqraf Mişon Bakıda "Balaxanıda neft fontanı" və "Bibiheybət neft mədənində yanğın" adlı xronikal süjetləri lentə almaqla milli kinematoqrafiyamızın əsasını qoydu. Bundan sonra onlarla film çəkildi. Bunların arasında ən yaddaqalanı Üzeyir Hacıbəyovun "Arşın mal alan" operettası əsasında çəkilmiş ilk milli kinokomediyamız oldu. 118 ildən artıq bir yol keçmiş Azərbaycan kinosu bu gün hansı qayğılarla yaşayır? Müsahibimiz "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının direktoru, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə bu günlərdə Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüş Müşfiq Hətəmovdur.*

- Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ulu öndərin mədəniyyət siyasətini uğurla davam etdirir. Elə kinema-

larına uyğun yenidən qurulması əsas vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdur. Bu gün "Nizami" Kino Mərkəzi yalnız kinoteatr kimi deyil, həm də tarixi abidə kimi qorunaraq ən müasir tələblərə cavab verən formada fəaliyyətini davam etdirir.

- *Son vaxtlar Azərbaycan filmlərinin beynəlxalq festivallardan xoş sədası gəlir. Bu barədə nə deyərdiniz?*

- Dünya kinosunda inkişaf davam etməkdədir. Yeni texnologiyalar kinoya tətbiq olunur, yeni cərəyanlar yaranır. Bu festivallarda iştirak etmək üçün dünya kinosu ilə ayaqlaşmaq lazımdır. Bunun üçün bizim kinematoqrafçılar da yeni yollar axtarırlar. Bu axtarışlar isə yüksək səviyyəli filmlərin yaranması ilə nəticələnir. Beynəlxalq festivallarda nümayiş etdirilən filmlərimiz də bu tələblərə cavab verir və son zamanlar nüfuzlu beynəlxalq festivallarda ölkəmizə uğur qazandırır. 2014-cü ildə "Azərbaycanfilm" Kann beynəlxalq kino bazarına altı film təqdim etmişdir. Bunlar "Şəhər motivləri", "Qırmızı bağ", "Yarımçıq xatirələr", "İçərişəhər", "Axınla aşağı", "Qisas almadan ölmə. Keçmişdən məktublar" bədii filmləridir.

Mən "Nabat" filminin beynəlxalq festivallarda qazandığı uğurları xüsusi vurğulamaq istərdim. Bu kino əsəri Boğaziçi Beynəlxalq Film Festivalında (Türkiyə), 14-cü Dəkkə Beynəlxalq Film Festivalı (Banqladeş) və LET'S CEE Beynəlxalq Film Festivalının (Avstriya) əsas müsabiqə proqramlarında göstərilmiş, hər birində baş qadın rolunun ifaçısı Fati-ma Ariya "Ən yaxşı qadın rolu"na görə mükafata layiq görülmüşdür. Həmin film il ərzində 33-cü Fajr Beynəlxalq Film Festivalının (İran) Şərq panoramında göstərilmiş və "Ən yaxşı rejissor" işinə görə mükafat qazanmışdır. Eləcə də, film 34-cü İstanbul Beynəlxalq Film Festivalının (Türkiyə) "Yeni bir baxış" müsabiqə proqramında, 13-cü Pune Beynəlxalq Film Festivalının (Hindistan) "Dünya kinosu" müsabiqə proqramında, 26-cı Palm Springs Beynəlxalq Film Festivalının (ABŞ) "Award Buzz" müsabiqə proqramında iştirak etmişdir.

Bunlar həyata keçirilən tədbirlərin yalnız bir qismidir. Əsas olan odur ki, kino istehsalı davam edir və biz Azərbaycan kinosunun əvvəlki şöhrətini özünə qaytarmaq üçün yollar axtarır, yüksək səviyyəli filmlər yaratmağa çalışırıq.

**Müsahibəni yazdı:
M.MÜKƏRRƏMOĞLU,
"Xalq qəzeti"**

Yeni dövrün yeni kinosu yaranmaqdadır

- *Müşfiq müəllim, əvvəla sizi fəxri ad almağınız münasibətilə qəzetimiz adından təbrik edirik. İkincisi, istərdik ki, Azərbaycan kino sənətinin keçdiyi tarixi yola qısa bir nəzər salaq.*

- Bu yol 1898-ci ildən başlayır. O vaxtlar dünyada bu sənət yenidən yaranmağa başlamışdı. 1916-cı ildə Azərbaycanda ilk bədii film çəkildi – İbrahim bəy Musabəyovun "Neft və milyonlar səltənətində" povesti ekranlaşdırıldı. Həmin il dahi Üzeyir bəyin "Arşın mal alan" operettası da ekranlaşdırılmış və 1917-ci il yanvarın 3-də "Forum" kinoteatrında nümayiş olunmuşdu. Bu, Üzeyir bəy yaradıcılığına Azərbaycan kinosunun ilk müraciəti idi. 1945-ci ildə çəkilmiş "Arşın mal alan" isə ilk milli filmimizdir ki, SSRİ dövründə Dövlət mükafatına layiq görülmüş.

Sonrakı illərdə Üzeyir bəy yaradıcılığının ən gözəl nümunələrindən olan "O olmasın, bu olsun" operettası (1956), "Leyli və Məcnun" operası əsasında da filmlər yaradılmışdır. Sonra isə yazıçı Anarın öz ssenarisi əsasında çəkdiyi dahi bəstəkarın həyat və yaradıcılığından bəhs edən "Üzeyir ömrü" filmi çəkildi və bu kinolent Azərbaycan musiqi tarixinin böyük bir salnaməsinə çevrildi. Azərbaycan müstəqillik qazanana qədər ölkəmizin kinematoqrafçıları milli ənənələrə söykənərək kino salnaməmizi xeyli zənginləşdirmişlər. Sovet filmləri sırasında çox qiymətli Azərbaycan filmləri də vardır.

- *Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycan kinosu ciddi problemlərlə üzləşdi...*

- Bilirsiniz, Azərbaycan Sovetlər İttifaqından ayrılandan sonra kinoda vəziyyət kritik həddə çatmışdı. Sovet dövründə kino sənəti mərkəzdən maliyyələşdirilirdi və bu sistem dağılmışdı. Prokat sistemi iflic olmuşdu. "Azərbaycanfilm" kinostudiyası, demək olar ki, öz fəaliyyətini tamamilə dayandırmışdı. İşsiz qalmış kadrlar ölkəni tərk etməyə başlamışdılar.

Müstəqil Azərbaycanın kino sənəti 1993-cü ildən formalaşmağa başladı. Həmin illərdə incəsənətin bu vacib sahəsi, sözün əsl mənasında,

məhv olmaq təhlükəsi ilə üzləşmişdi. 1993-cü ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ilə incəsənətə diqqət artırıldı. Milli kinematoqrafiyanın qazandığı ən mühüm uğurlardan biri "Kino haqqında Qanun"un qəbul edilməsi oldu. Bununla kinematoqrafın hüquqi bazası yaradıldı. Qeyd edək ki, MDB ölkələri arasında Rusiyadan sonra yalnız Azərbaycanda belə bir qanun qəbul edilmişdi.

Sonrakı illərdə Azərbaycanda kino çəkilişlərinə dövlətin qoyduğu vəsait ilbəil artırıldı. Belə ki, bu sahəyə 2000-ci ildə 600 min, 2004-cü ildə 850 min, 2005-ci ildə 1 milyon 400 min, 2006-cı ildə 2 milyon, 2007-ci ildə isə 3 milyon 300 min manat vəsait ayrılmışdır. Sonrakı illərdə bu vəsait ilbəil daha da artırıldı. Buna uyğun olaraq əvvəllər 3-4 ildə cəmi 1-2 bədii film çəkildisə və ya heç çəkilmirdisə, artıq "Ovsunçu", "Hacı Qara", "Küçələrə xus səpmişəm", "Arxada qalmış gələcək", "Girov", "Əlvida, cənub şəhəri", "Cavid ömrü", "Hökmdarın taleyi", "Cavad xan", "Manifest", "Biz qayıdacağıq" kimi filmlər çəkildi. Eyni zamanda bir neçə sənədli və cizgi filmləri istehsal olunmağa başlanıldı.

Bu gün Azərbaycan filmləri beynəlxalq festivallarda iştirak edir, müxtəlif səviyyəli mükafatlar qazanır. Bu sahəyə dövlət qayğısı sayəsində milli kinomuz hazırda yeni inkişaf dövrünü yaşayır. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ən yaxşı layihələrimizi dəstəkləyir və onların reallaşması üçün köməyini əsirgəmir.

- *Azərbaycanda kinematoqrafiyanın inkişafı ilə bağlı dövlət proqramı bu qayğının təzahürü deyildimi?*

toqrafiyanın inkişafı da ölkə başçısının diqqət və qayğısı ilə əhatə olunmuşdur. Son illər dövlətimiz milli kinomuzun tərəqqisinə, onun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə xüsusi diqqət göstərir. 2007-ci il fevralın 20-də Prezident İlham Əliyev "Azərbaycanda kino sənətinin inkişaf etdirilməsi haqqında" sərəncam imzaladı. Bu sərəncam kinomuzun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə yeni bir təkan verdi. Etiraf etmək lazımdır ki, hələ respublikamızda kinonun maddi-texniki bazası aşağı səviyyədədir. 1976-cı ildə ulu öndərimiz Heydər Əliyev "Kino sənətinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi haqqında" sərəncam imzalamışdı. Bu sərəncama əsasən, o zaman xarici valyuta hesabına kino avadanlıqları alınır. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamda isə kino sahəsində məsələlərin həlli kompleks şəkildə qoyulmuşdur. Yəni həmin sənəddə kinostudiyanın binasının ən müasir tələblərə cavab verən formada yenidən qurulması, ən yeni texniki avadanlıqlarla təchiz edilməsi, kadr siyasətinin həyata keçirilməsi və digər mühüm məsələlər öz əksini tapmışdır. Proqramda nəzərdə tutulan bir sıra məsələlər öz həllini tapsa da, studiyanın təmiri bəzi obyektiv səbəblər ucbatından hələ də reallaşmamışdır. Yəqin ki, yaxın gələcəkdə bu problem də öz həllini tapacaq.

1996-cı ildə Azərbaycan Dövlət Film Fondu yaradıldı. Hazırda bu fondla 10 mindən artıq milli və xarici film saxlanılır. Həmin filmlərin yüksək səviyyədə qorunmasını təmin etmək məqsədilə Dövlət Film Fondu üçün dünya standartlarına cavab verən xüsusi bina inşa edilib. Azərbaycanda yeni yüksək ixtisaslı kinematoqrafçı kadrların hazırlanmasına xüsusi diqqət yetirilir. SSRİ-nin dağılması ilə əlaqədar kino sahəsində kadr hazırlığı sistemi də dağılmış, olanlar isə pərən-pərən düşmüşdülər. Respublikamızda milli kinematoqrafçı kadrların hazırlanması məsələsi Prezidentin sərəncamında öz əksini tapmışdır. Yerli və xarici filmlərin yüksək səviyyədə nümayiş etdirilməsi üçün kinoteatrların dünya standart-